

Läroplaner 1991:1

Allmän del

DENNA BOK TILLHÖR REFERENSBIOTEKET
MEN FINNS ÄVEN FÖR HEMLÅN

L
sfi - 91

Läroplan för
grundläggande
svenskundervisning
för vuxna invandrare

Läroplan
1006

Pedagogiska biblioteket

Läroplaner

Ex 1006

Pedagogiska biblioteket

Lärplan

1966

sfi-91

**Läroplan för
grundläggande svenskundervisning
för vuxna invandrare
Allmän del**

Läroplaner 1991:1

Allmänna Förlaget

SÖ:s publikation Läroplaner (1991:1)

**Läroplan för grundläggande svenskundervisning för vuxna invandrare
(Lsfi-91) Allmän del**

© Skolöverstyrelsen och Allmänna Förlaget

Redaktör Kerstin Thorsén

Allmänna Förlaget, 106 47 Stockholm

tfn 08-739 95 00

Upplaga 1:1

ISBN 91-38-40410-9

ISSN 0283-491X

Beställningsadress: Allmänna Förlaget, Kundtjänst, 106 47 Stockholm
tfn 08-739 96 30

Gotab, Stockholm 1991

PEDAGOGISKA
BIBLIOTEKET

Innehåll

Inledning 6

Mål 7

Allmänna riktlinjer 8

Utgångspunkter 8

Attityder, normer och värderingar 9

Gruppsammansättning 9

Bedömning 10

Deltagare med särskilda behov 10

Studie- och yrkesorientering 11

Undervisningens innehåll 13

Allmänt innehåll 13

Kunskap om Sverige och svenska förhållanden 13

Språkligt innehåll 14

Kunskap om språket 14

Färdigheter 15

Samtala och diskutera 15

Förstå talad svenska 16

Förstå skriven svenska 16

Formulera sig i skrift 17

Metoder och arbetsformer 18

Samarbete, deltagarmedverkan och ansvarsfördelning 18

Introduktionsperiod 18

Kursplanering och återkommande utvärdering 19

Arbetsformer 20

Fackman 21

Hemarbete – självstudier 21

Läromedel 21

Förord

Föreliggande läroplan utges av SÖ med stöd av följande förordning.

SÖ:s publikation
Läroplaner 1991:1
Utkom från trycket
den 24 april

Förordning om läroplan för grundläggande svenskundervisning för vuxna invandrare

1990-12-20

Regeringen föreskriver¹ följande.

1 § En ny läroplan skall gälla för grundläggande svenskundervisning för invandrare. Läroplanen skall ha den lydelse som framgår av bilaga till denna förordning.

2 § Den kunskaps- och färdighetsnivå som undervisningen enligt läroplanen syftar till att kursdeltagarna skall uppnå, motsvarar de kunskaper och färdigheter som avses i 9 § lagen (1986:159) om grundläggande svenskundervisning för invandrare.

1. Skolöverstyrelsen skall snarast kungöra denna förordning i skolöverstyrelsens publikation Läroplaner.

2. Förordningen träder i kraft två veckor efter den dag då förordningen enligt uppgift på den utkommit från trycket i nämnda publikation.

På regeringens vägnar

GÖRAN PERSSON

Ingrid Fredriksson
(Utbildningsdepartementet)

¹ Jämför prop. 1989/90:102, UbU27, rskr. 279.

Inledning

Grundläggande svenskundervisning utgör en del av samhällets samlade insatser för mottagandet av invandrare.

Grundläggande svenskundervisning för invandrare (här förkortat "sfi") skall fungera som en introduktion till det nya livet i Sverige. Genom undervisningen skall vuxna invandrare få kunskaper i svenska som andraspråk och om Sverige och svenska förhållanden.

Staten anger ramar för verksamheten. Kommunerna ansvarar för att sfi kommer till stånd i samordning med kommunens övriga insatser för invandrare. Kommunen ansvarar också för att undervisningen genomförs enligt denna läroplan och enligt bestämmelser om lärar-kompetens, intyg efter avslutad kurs m m i gällande lag och förordning.

För att deltagarna skall kunna uppnå den kunskaps- och färdighetsnivå som undervisningen syftar till, krävs att undervisningstiden varierar beroende på varje deltagares individuella behov. Det riktvärde som har legat till grund för beräkningen av statsbidrag (700 undervisningstimmar om 45 minuter) skall självfallet inte vara avgörande för bedömningen i det enskilda fallet.

Som stöd för undervisningen skall skolöverstyrelsen utarbeta kommentarmaterial. Det skall inte innehålla föreskrifter utan belysa aktuella frågor och problem och diskutera alternativa metoder att arbeta i den riktning som målen för utbildningen anger.

Mål

Sfi syftar till att ge invandrarna sådana kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället och arbetslivet att de kan ta tillvara sina rättigheter, påverka sin situation och fullgöra de krav och skyldigheter som det dagliga livet medför.

Undervisningen skall bidra till att invandrarna kan medverka i det kulturella, sociala, fackliga och politiska livet. Undervisningen skall också bidra till att stärka invandrarnas ställning på arbetsmarknaden och till att de kan genomgå utbildning inom det reguljära vuxenutbildningssystemet i form av allmän grundutbildning och yrkesutbildning.

Det innebär att kursdeltagarna skall få

- sådana kunskaper och färdigheter i svenska språket att de kan förstå och göra sig förstådda i sammanhang och situationer som hör till det dagliga livet i Sverige
- sådana kunskaper i och om svenska språket att de själva efter utbildningen har möjlighet att fördjupa och bredda sina kunskaper i språket
- sådana allmänna kunskaper om det svenska samhället, om dess normer och värderingar och om arbetslivet att de kan ta tillvara sina rättigheter, påverka sin situation och fullgöra de krav och skyldigheter som det dagliga livet medför
- sådana kunskaper om de kanaler och organ för information som finns att de efter utbildningen själva kan söka information som är relevant för dem
- information och vägledning inför fortsatt utbildning eller arbete.

Allmänna riktlinjer

Utgångspunkter

Sfi skall anpassas till kursdeltagarnas förutsättningar, behov och intressen. Deras olikartade erfarenheter och kunskaper skall tas tillvara. Undervisningen skall utgå från kursdeltagarnas verklighet. Deltagarna skall se att det finns ett tydligt samband mellan de behov de har i det dagliga livet och de kunskaper och färdigheter de tillägnar sig i undervisningen.

Läraren måste tänka på att deltagarna har ett starkt behov av att omedelbart kunna använda svenska språket. Undervisningen skall därför redan på ett tidigt stadium av kursen ge deltagarna förutsättningar att i så stor utsträckning som möjligt utnyttja sina språkliga kunskaper och färdigheter i praktiken.

Invandrarna kommer från olika länder, kulturer och sociala förhållanden. De har skiftande utbildningsbakgrund, erfarenheter, ålder och anledning till invandringen. Detta leder till att grupperna i sfi ofta är heterogena, vilket kan innebära svårigheter i undervisningen. Läraren bör i så stor utsträckning som möjligt utnyttja denna heterogenitet på ett positivt sätt. Om deltagarnas varierande erfarenheter tas tillvara, kan också deras intresse och förståelse för varandra väckas, vilket är en viktig grund för en god gruppgemenskap.

Att komma som invandrare innebär ofta stora omställningssvårigheter. Man har, ibland under dramatiska omständigheter, brutit upp från sitt hemland och bosatt sig i ett främmande land, där man tvingas anpassa sig till ett nytt språk, en ny miljö och ett annorlunda levnads-sätt.

Många inlärda kommunikations- och beteendemönster, grundade på den egna kulturens gemensamma normer och värderingar, fungerar inte längre. Upptäckten av detta kan leda till att invandraren känner sin identitet hotad och är i många fall orsak till att hon eller han kan uppleva frustration i den nya kulturen.

Det tar ofta lång tid att förstå och komma in i en ny kultur. Under denna integreringsprocess skiftar attityderna både till hemlandet och till det nya landet. Många deltagare i sfi befinner sig mitt i denna svåra process. Därför skall läraren ge utrymme i undervisningen åt deltagarnas reaktioner och upplevelser inför det nya och ge möjlighet till jämförelser med hemlandet.

Mycket av den information som ges i början av kursen bör ges på deltagarnas modersmål eller annat språk som deltagarna förstår.

Undervisningen skall utgå från demokratins samhällssyn och människosyn: människan är aktiv, skapande, kan och måste ta ansvar och söka kunskap för att i samverkan med andra förstå och förbättra sina egna och sina medmänniskors livsvillkor. Läraren skall utforma undervisningens innehåll och arbetsformer så att de förstärker denna syn.

Många deltagare kommer till sfi med föreställningar om eller erfarenheter från andra skolsystem som inte överensstämmer med det system som de möter. I början av kursen skall deltagarna därför informeras om den syn som ligger bakom undervisningens innehåll och arbetsformer. Denna information skall följas upp kontinuerligt.

Attityder, normer och värderingar

Inom sfi möts människor med vitt skilda uppfattningar och värderingar. Det kan gälla livsåskådning, politik, sociala värderingar och moral. Det kan också gälla människosyn och livsstil.

Läraren skall vara öppen för olika värderingar och åsikter men samtidigt klargöra vilka normer och värderingar som är centrala i den svenska kulturen och det svenska samhället och vilken betydelse dessa normer och värderingar har på arbetsmarknaden, i t ex myndigheters sätt att verka och i privatlivet.

Läraren skall också klargöra hur det svenska samhället ser på demokrati, barns rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män.

Gruppsammansättning

Deltagarna har skiftande förutsättningar att nå de kunskaps- och färdighetsmål som anges i denna läroplan. Det innebär att de har olika behov av sfi både när det gäller kursens omfattning och dess uppläggning. Detta kräver flexibilitet beträffande gruppsammansättning, gruppstorlek, antal studietimmar och undervisningsmetodik.

Gruppsammansättningen skall göras så att arbetet mot målen underlättas. Om deltagarna har någorlunda likartade förutsättningar för studierna ökar möjligheterna att genomföra en undervisning som tillfredsställer alla i gruppen. Grupper med deltagare som har olika modersmål är dock i allmänhet att föredra. Erfarenheten visar att sådana grupper fungerar bättre, eftersom det där är naturligt att kommunicera på svenska.

Vid gruppindelning skall deltagarnas kunskaper i svenska och andra faktorer som kan ha betydelse för deras möjligheter att tillägna sig kunskap klarläggas. Faktorer som kan ha betydelse är deltagarens utbildningsbakgrund, tidigare erfarenheter av språkinläring, modersmål, ålder, kontakt med svensktalande och planer för framtiden.

Vid gruppindelningen skall hänsyn tas både till svensk kunskaper

och till de nämnda faktorerna så att möjligheterna till differentiering och individualisering av undervisningen ökar. Också i kommuner med få deltagare bör man försöka att bilda grupper som är homogena i dessa avseenden, även om det i många fall kan vara svårt. När man tvingas inrätta mycket heterogena grupper, skall tillgängliga resurser utnyttjas, så att undervisningen i största möjliga utsträckning individualiseras både när det gäller studieintensitet och innehåll.

Samtliga deltagare i gruppen bör börja kursen samtidigt. Kontinuerlig intagning i grupper som redan inlett studierna skall så långt möjligt undvikas för att planering och uppbyggt gruppsamarbete inte skall störas.

Bedömning

Under studietiden skall man vid ett par tillfällen bedöma hur deltagarnas kunskaper och färdigheter förhåller sig till läroplanens mål. Bedömningen kan resultera i omplaceringar, omgrupperingar eller extra stödtimmar, så att grupperna blir så homogena som möjligt och så att hänsyn tas till varje individs särskilda behov. Det är dock viktigt att gruppens arbete inte störs av för många förändringar i gruppen.

Antalet bedömningstillfällen kan variera beroende på kursens planerade längd, förändrad gruppstorlek eller andra omständigheter.

Mot slutet av den planerade studietiden skall deltagarnas kunskaper och färdigheter bedömas för att man skall se att de nått den nivå som anges i målen.

Vid samtliga bedömningstillfällen är det viktigt att den som svarar för bedömningen är en person som aktivt arbetar eller har arbetat med sfi.

Deltagare med särskilda behov

Vissa deltagare kan ha svårt att tillgodogöra sig undervisningen i samma utsträckning som de andra i studiegruppen. Det kan bero på studieovana, läs- och skrivsvårigheter, koncentrationssvårigheter, sjukdom etc. I kunskapsmässigt heterogena grupper kan kunskapskillnaderna mycket snart bli så stora, att de som har ett sämre utgångsläge inte förmår följa undervisningen.

För att dessa deltagare inte skall förlora självförtroendet och uppfatta svenskstudierna som meningslösa, skall anordnaren av utbildningen så snart som möjligt vidta särskilda åtgärder. En sådan åtgärd kan vara att anordna undervisning enskilt eller i små grupper under den tid deltagarna behöver hjälp. Undervisningen bör då bedrivas i sådana former att deltagarnas gemenskap och samarbete med övriga i gruppen inte bryts.

Ibland kan det vara lämpligt att samla deltagare med liknande svå-

righeter från flera grupper till en särskild undervisningsgrupp, som även den arbetar utanför de ordinarie gruppernas studietid. Dessa grupper skall vara så små att undervisningen kan individualiseras i högre grad än i de reguljära grupperna.

I många fall kan det vara att föredra att i denna undervisning använda lärare som behärskar deltagarnas modersmål. Det kan vara till stor hjälp för deltagarna att få handledning och förklaringar på det egna språket, särskilt för dem som har svårigheter med språkinläringen.

Vissa deltagare kan, trots att de inte har nämnvärda svårigheter att följa undervisningen i övrigt, behöva särskilda insatser på vissa områden, t ex uttals- eller skrivträning.

Speciella grupper skall också, om så behövs, kunna bildas för att bistå de deltagare som av olika anledningar har svårt att genomföra den del av studierna som skall göras självständigt, eller behöver studieteknisk hjälp.

För handikappade deltagare i sfi skall undervisningen på alla sätt anpassas för att underlätta studierna. De bör placeras i mindre grupper där undervisningen kan individualiseras i högre grad. Läraren skall utnyttja möjligheterna att använda de tekniska hjälpmedel som finns.

För vissa deltagare kan annan typ av undervisning komma ifråga. Det kan t ex gälla sådana flyktingar som har så omskakande upplevelser bakom sig, att de har mycket stora koncentrationssvårigheter. Man måste avgöra från fall till fall på vilket sätt undervisningen bäst kan ordnas för dessa deltagare och anpassa studietakt, tid, gruppstorlek, arbetssätt etc så att de får större förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen.

Samtliga behov av särskilda insatser måste beaktas vid planering av verksamheten. För deltagare som också studerar i grundvux skall samplanering ske med denna utbildning så att inläringen av olika moment kommer in i respektive utbildning vid en tidpunkt som är anpassad till den enskilda individens behov.

Studie- och yrkesorientering

Studie- och yrkesorienteringen (sy) är av stor betydelse i sfi, eftersom många invandrare saknar tillräckliga kunskaper om utbildningsmöjligheter och arbetsmarknad i Sverige. Syon har också en stor betydelse för inträdet i arbetslivet.

Syon skall innehålla dels en orientering om vilka möjligheter som finns till utbildnings- och yrkesval för kursdeltagarna, dels en orientering om studievillkor och arbetslivsförhållanden i Sverige.

Syon skall vara en naturlig del av undervisningen och ges fortlöpande under hela sfi. Syon skall omfatta såväl information till hela

gruppen som personlig vägledning, enskilt eller i grupp. Syon bör vidare omfatta besök hos utbildningsanordnare och på arbetsplatser för att ge deltagarna direkta kunskaper om utbildning och arbetsliv.

Enligt förordningen (1986:207) om grundläggande svenskundervisning för invandrare skall kommunen, i samarbete med arbetsförmedlingen, verka för att undervisningen så snart som möjligt kan kombineras med sådan arbetsplatsorientering eller sådant förvärvsarbete som ger deltagaren möjlighet att träna sig i att tala svenska. Deltagarna bör i olika former få tillfälle att beskriva och samtala om dessa och andra arbetslivserfarenheter i Sverige.

Den personliga studie- och yrkesvägledningen skall ges utanför lektionstid så att arbetet i gruppen inte störs. Den bör ges av någon person som är väl insatt i utbildnings- och arbetsmarknadsfrågor, helst med erfarenhet av syo för invandrare.

Kursdeltagarnas planer efter kursen bör diskuteras kontinuerligt, så att vidare insatser kan göras för dem som ännu inte har beslutat om eventuell fortsatt utbildning eller arbete.

Undervisningens innehåll

Allmänt innehåll

Det allmänna innehållet i sfi skall vara uppbyggt kring sådana ämnesområden som är väsentliga för deltagarnas fortsatta liv i Sverige och som leder till diskussioner som kan engagera.

Innehållet skall alltså vara i vid bemärkelse samhällsorienterat och samhällsorienterande. Undervisningen skall ge deltagarna kunskaper om Sverige – socialt, kulturellt, politiskt, fackligt, historiskt och geografiskt. Dessutom skall innehållet tillfredsställa de behov av aktuella, intresseväckande och engagerande samtalsämnen som finns i varje undervisningsgrupp – det kan gälla allt från mycket vardagliga frågor till frågor av mera övergripande karaktär.

Undervisningen skall ge kursdeltagarna tillfälle att göra jämförelser mellan svenska förhållanden och förhållandena i hemlandet. De bör få insikter både om skillnaden mellan länderna och om kontraster inom det svenska samhället. De bör också få möjligheter att diskutera dessa skillnader och bakomliggande orsaker. Att deltagarna får tillfälle att utifrån egna utgångspunkter medvetet och kritiskt granska förhållandena och livet i Sverige i jämförelse med förhållandena i hemlandet och tidigare erfarenheter och värderingar, gör det lättare för dem att komma till rätta med kultur-, värderings- och identitetskonflikter.

Kunskap om Sverige och svenska förhållanden

Undervisningen om Sverige och svenska förhållanden skall utgöra en omfattande del av innehållet i sfi. Den skall ta fasta på det som är grundläggande och vara uppbyggd kring sådana ämnesområden som har direkt betydelse för deltagarnas kontakt med samhället och dess olika verksamhetsgrenar.

Undervisningen skall därför omfatta: arbetsmarknad, arbetsliv och fackliga organisationer, studie- och yrkesorientering, utbildningsvägar och skolsystem, lag och rätt, barns rättigheter, frågor som berör jämställdhet mellan kvinnor och män, socialt liv samt de normer och värderingar som är centrala i det svenska samhället.

För varje ämnesområde skall deltagarnas behov avgöra vad de i

första hand behöver känna till och vad de praktiskt måste kunna klara av i kontakt med det svenska samhället.

Språkligt innehåll

För att kunna använda språket i alla de sammanhang, situationer och roller som kan bli aktuella krävs kunskaper om grammatik, uttal och ordförråd men också kunskaper om och övning i hur språket används i verklig kommunikation. Detta förutsätter att de strukturer som behandlas i sfi relateras till deltagarnas uttrycksbehov och övas i naturlig kommunikation.

För att man t ex skall kunna ge och efterfråga information, uttrycka åsikter och känslor, etablera kontakt eller referera till person, tid och plats, måste man veta genom vilka ord och strukturer detta kan ske och hur sammanhang, situation, samtalspartner m m påverkar val av uttryck. I undervisningen skall deltagarna därför få praktisk träning i att använda språket på ett sätt som motsvarar normal språkanvändning och på så sätt få tillfälle att bygga upp ett varierat, flexibelt och funktionellt språk.

Deltagarna skall också kunna använda språket i sammanhängande tal och skrift, vilket bl a innebär att de måste känna till regler och normer för hur vi samtalar med varandra, dvs hur vi inleder samtal, tar ordet, knyter an till sådant som sagts tidigare, introducerar nya samtalsämnen m m. Deltagarna skall lära sig att strukturera innehållet i det de vill uttrycka så att budskapet verkligen går fram.

För framgångsrika språkstudier krävs kunskap om språkliga begrepp med vars hjälp man kan analysera språket och bygga upp ett fungerande regelsystem. Denna typ av kunskaper om språket är också en förutsättning för att deltagarna på egen hand både under och efter sfi skall kunna utveckla sitt språk på ett systematiskt och effektivt sätt.

Utbildningen syftar till att träna och utveckla den kommunikativa förmågan på alla dessa områden.

Kunskap om språket

Undervisningen syftar till att deltagarna skall få

- sådana kunskaper om svenska språkets uppbyggnad – dess grammatiska, fonologiska och semantiska förhållanden – att en kreativ och korrekt språkanvändning möjliggörs.

Undervisningen skall inriktas på det regelmässiga i språket. Deltagarna skall uppmärksammas på vad som är regelstyrt respektive icke regelstyrt i språket.

Undervisningen skall ge deltagarna tillfälle att göra jämförelser mellan modersmålets och svenskans uppbyggnad så att de blir medvetna om grammatiska, fonetiska och semantiska skillnader mellan språken.

Undervisningen skall, på ett sätt som är anpassat till deltagarnas skiftande utbildningsbakgrund, ge deltagarna en god överblick över det grammatiska systemet som helhet – hur det är uppbyggt och används – samt kunskap om svenskans grundläggande syntaktiska och morfologiska strukturer.

Undervisningen skall behandla skillnader mellan skriven och talad svenska. Deltagarna skall kunna tolka strukturer som är utmärkande för och ofta förekommer i skriftspråket, t ex passivum och substantiveringar. Undervisningen skall också belysa skillnaderna mellan å ena sidan vardagligt språk och slang och å andra sidan mer formellt språkbruk.

Undervisningen skall ge kursdeltagarna kunskap om de allmänna principerna för ordbildning – vanliga avledningar och sammansättningar – så att de får en känsla för språkets uppbyggnad och därigenom lättare kan tolka och producera nya yttranden och ord. Deltagarna skall bygga upp ett ändamålsenligt aktivt ordförråd på 3 000–4 000 ord.

Uttalsundervisningen skall ge deltagarna god kännedom om svenskans vokal- och konsonantsystem så att de kan identifiera ljuden och uttala dem förståeligt i de omgivningar de förekommer. De skall också få god kännedom om svenskans prosodiska företeelser som tryck, ton och längd så att de har möjlighet att utveckla en naturlig språkrytm och satsintonation. De skall känna till vanliga reduceringar och assimilationer i svenskt talspråk, också i den lokala variant som är aktuell för deras del.

Färdigheter

Samtala och diskutera

Undervisningen syftar till att kursdeltagarna skall kunna

- förstå och göra sig förstådda i det dagliga livet
- delta i samtal om allmänna ämnen och aktuella frågor
- uttrycka känslor, attityder och värderingar
- berätta om upplevelser, erfarenheter och intressen samt redogöra för sin egen inställning till händelser och företeelser
- uttrycka sig utan störande grammatiska fel och med ett sådant uttal att svenskan blir begriplig.

För att dessa mål skall kunna nås skall undervisningen genom övning utveckla deltagarnas förmåga att

- genomföra samtal av olika karaktär och i olika roller och situationer, t ex direkt samtal eller telefonsamtal, samtal på serviceinrättningar, på daghem och i skola, i affärer, på arbetsplatsen och hos myndigheter
- använda olika språkliga former för att t ex inleda och avsluta samtal, presentera sig själv och sitt ärende, begära upprepning och förtydligande, försöka rätta till missförstånd, instämna och uttrycka avvikande åsikt
- berätta om sig själva, beskriva och samtala om egna erfarenheter och upplevelser, diskutera aktuella frågor samt sociala och kulturella företeelser i Sverige och hemlandet.

Förstå talad svenska

Undervisningen syftar till att kursdeltagarna skall kunna

- förstå normalt tal även med regionala inslag, kunna ta del av nyheterna i radio och TV, diskussionsinlägg och enklare föredrag
- följa med och förstå det väsentligaste i samtal och muntliga framställningar som rör ämnen utanför den egna intressesfären.

För att dessa mål skall kunna nås skall undervisningen genom övning utveckla deltagarnas förmåga att

- förstå autentiskt tal av olika karaktär, exempelvis i radio och TV
- tolka andra talares attityder och sinnesstämningar.

Förstå skriven svenska

Undervisningen syftar till att kursdeltagarna skall kunna

- förstå enklare text med allmänt innehåll, tillgodogöra sig innehållet i tidningarnas nyhetssidor, förstå huvudinnehållet i informationsmaterial av olika slag, förstå skriftliga instruktioner och anvisningar samt med hjälp av lexikon förstå mera komplicerade texter.

Läsningen skall omfatta texter av varierande längd och av olika slag, t ex instruktioner, beskrivningar och informationstexter. Läsningen bör även omfatta skönlitteratur.

I samband med textläsning skall deltagarna öva och vänja sig vid att använda lexikon och ordlistor.

Deltagarna skall

- genom övning utveckla förmågan att söka information i olika typer av tidningar, trycksaker, skrivelser, handböcker, tabeller etc
- genom övning utveckla förmågan att läsa längre texter och snabbt få en överblick över innehållet
- genom övning utveckla förmågan att läsa och nå full förståelse av en lättare text samt med hjälp av lexikon förstå det väsentliga i en svårare text
- utöka sitt ordförråd och förbättra och utvidga den språkliga uttrycksförmågan.

Formulera sig i skrift

Undervisningen syftar till att kursdeltagarna skall kunna

- formulera korta skriftliga meddelanden och brev av olika slag, göra anteckningar samt skriva kortare referat, redogörelser och beskrivningar.

Deltagarna skall

- genom övning utveckla förmågan att uttrycka sig i en sammanhängande text
- genom övning lära sig att fylla i vanligt förekommande blanketter och formulär
- genom skrivträning ges god kännedom om hur de svenska ljuden tecknas och om vedertagna normer för stavning och interpunktion.

Deltagare som i modersmålet har annat alfabet än det latinska skall ges tillfälle att öva upp skrivhastigheten och utveckla en korrekt och läslig handstil.

Metoder och arbetsformer

Samarbete, deltagarmedverkan och ansvarsfördelning

Ett gott samarbete och en god atmosfär inom studiegruppen är avgörande för en framgångsrik inläring. Undervisningen skall därför utgå från gruppmedlemmarnas erfarenheter, kunskaper och intressen och utmärkas av arbetsformer som gynnar aktivt samarbete mellan deltagarna.

Arbetsformerna skall vara sådana att deltagarna får många tillfällen att arbeta tillsammans och lära av varandra. Läraren skall ge deltagarna möjlighet att aktivt öva att kommunicera på svenska i en otvungen och trygg atmosfär. En kontinuerlig och verklig dialog lärare-kursdeltagare och kursdeltagare-kursdeltagare skall prägla arbetet.

Deltagarinflytande och deltagarmedverkan skall eftersträvas. Kursdeltagarna skall ta del av och kunna påverka planeringen av undervisningen och ha inflytande över val av arbetsformer och innehåll. I början av kursen skall deltagarna därför informeras om formerna för deltagarmedverkan, undervisningens förutsättningar, läroplanens mål och riktlinjer och den syn som ligger bakom lärarens arbetssätt.

Deltagarna skall lära sig att planera och ta ansvar för sin egen inläring, så att de själva under och efter utbildningen har möjlighet att fördjupa och bredda sina svenskkunskaper. I många fall behöver deltagarna mycket hjälp och träning med detta. Många är studieovana eller har sådana skolerfarenheter att de varken kan eller vågar medverka i planering eller ta ansvar för det egna inlärningsarbetet.

Introduktionsperiod

I en nystartad grupp inom sfi finns flera faktorer som försvårar en reell deltagarmedverkan. Det största hindret är naturligtvis språket, men även ovana vid undervisning som bygger på deltagarmedverkan kan innebära svårigheter. För många medför också den första tidens vistelse i Sverige en social och psykisk otrygghet, som i en del fall kan resultera i bristande självförtroende och oförmåga att ta ansvar i det gemensamma arbetet.

Alla kurser skall därför börja med en introduktionsperiod, som skall vara väl planerad av läraren.

Introduktionsperioden syftar till att

- deltagarna skall börja lära känna varandra
- deltagarna skall bekanta sig med lokaler, lärare och annan personal
- deltagarna skall ta del av läroplanens mål och av de allmänna riktlinjerna för verksamheten
- skapa trygghet i gruppen och fastställa normer för samvaron, t ex tider och rutiner
- deltagarna skall bekanta sig med grundläggande språkliga begrepp
- deltagarna skall bli medvetna om sitt eget ansvar när det gäller inläring och studieplanering
- deltagarna skall börja diskutera och öva studieteknik och bekanta sig med olika arbetsformer, arbetsmaterial och hjälpmedel som bandspelare och inlärningsstudio.

Under introduktionsperioden är det en fördel om deltagarna kan få hjälp med vissa moment av en lärare som behärskar deras modersmål. Under vissa pass kan man därför arbeta i språkligt homogena grupper med deltagare från flera grupper, där så är möjligt. Läraren kan i annat fall använda tolk eller lämna information och handledning på modersmålet i skriftlig form eller inspelat på band.

Kursplanering och återkommande utvärdering

Läraren har ansvar för att planeringen av undervisningen blir väl genomtänkt och att den utgår från deltagarnas förutsättningar, behov och intressen. Planeringen skall inte bara syfta till att göra undervisningen effektiv utan också till att ge kursdeltagarna en god överblick över studiernas innehåll och omfattning. Den skall göra det möjligt för deltagare som är frånvarande från ett eller flera undervisningstillfällen att ta igen det som de går miste om.

Läraren skall planera studierna tillsammans med kursdeltagarna. Inriktningen skall vara att deltagarna så snart som möjligt skall delta i planeringsarbetet. Planeringen skall gälla dels kursen som helhet, dels kortare tidsperioder, t ex vecko- eller temaplanering. Den skall omfatta undervisningens alla delar: mål och syfte, innehåll, arbetsformer, avvägning mellan olika moment, fördelning av arbetsuppgifter, val och utformning av arbetsmaterial, hemarbete samt aktiviteter

utanför undervisningslokalen. Läraren och deltagarna skall dokumentera planeringen och låta den utgöra underlag för den fortlöpande utvärderingen.

Planeringen skall vara flexibel. Tid skall avsättas för att dels ta upp frågor och problem som uppstår under kursens gång, dels ta upp något moment utförligare än vad som från början var planerat.

En återkommande utvärdering av undervisningen skall göras. Utvärderingen skall visa hur man har lyckats uppfylla de mål som har ställts upp, om både det allmänna och språkliga innehållet fått den inriktning och utformning som planerats, hur arbetsformer, hemarbete, läromedel fungerat etc.

I samband med utvärderingarna skall deltagarna och läraren diskutera orsaken till eventuella brister i inläring och undervisning samt hur dessa skall kunna avhjälpas.

Ett viktigt hjälpmedel i planeringsarbetet är fortlöpande diagnoser och bedömningar av vilka svårigheter varje deltagare har vid ett givet tillfälle. Sådana bedömningar kan göras med hjälp av diagnostiserande övningar och test och genom observationer av deltagarnas språkliga produktion.

Vid utvärdering och diagnostisering skall läraren bedöma deltagarnas kommunikativa förmåga och inte enbart deras kunskaper i enskilda strukturer.

Arbetsformer

Arbetsformerna skall varieras för att stimulera deltagarna och ge dem många möjligheter att förstå och lära sig. Olika arbetsformer lämpar sig olika väl beroende på innehåll, syfte, arbetsmaterial, gruppens sammansättning etc. Ett och samma arbetssätt passar inte heller alltid alla deltagare. Variation av arbetsformer behövs också för att samma innehåll skall kunna belysas, övas och repeteras på många olika sätt. För studieovana deltagare kan dock fasta rutiner vara att föredra i ett inledningskede.

I sfi måste arbetet individualiseras i hög grad. Läraren skall anpassa innehållet till deltagarnas behov och intressen och ta hänsyn till att olika deltagare kan behöva olika lång tid för samma kunskapsstoff. Också arbetssättet skall individualiseras utan att kravet på en allsidig träning åsidosätts. Individualiseringen får dock inte dominera så att gemenskapen i gruppen äventyras.

Läraren bör prioritera arbetsformer som aktiverar deltagarna och ger dem tillfälle att använda språket i klassrummet. Arbete i smågrupper, i par och individuellt, bör få stort utrymme.

Arbete utanför klassrummet, tex studiebesök och praktiska övningar, bör vara naturliga inslag i undervisningen.

Fackman

För specialinriktad information, som kursdeltagarna har behov av, kan det vara lämpligt att använda fackmän. Det kan gälla frågor som rör arbetslivet, hälso- och sjukvård och utbildning.

Fackmannen bör om möjligt informera deltagarna på deras eget språk. Kan detta inte genomföras bör tolk användas eller också bör fackmannen noggrant informeras om gruppens språkliga nivå. Läraren bör närvara under fackmannens information dels för att bistå fackmannen, dels för att kunna följa upp informationen i undervisningen.

Hemarbete – självstudier

Hemarbete utgör en viktig del av arbetssättet inom sfi. Det skall till innehåll och omfattning anpassas till varje individs och grupps förutsättningar och möjligheter. Hemarbetet skall, både till innehåll och arbetssätt, ses som ett vidare begrepp än den traditionella ”läxan”. Hemuppgifterna kan både bestå i att undersöka och ta reda på olika företeelser i omgivningen och att befästa kunskaper och färdigheter.

Hemarbetet skall

- vara en naturlig del av studiearbetet; det kan vara en uppföljning av tidigare lektionsarbete eller en förberedelse inför kommande lektionsarbete
- vara en del av den successiva träning i studieteknik som ingår i sfi och ge kursdeltagarna sådan träning att de under och efter avslutad sfi på egen hand kan fördjupa sina kunskaper och färdigheter och studera självständigt
- befästa kunskaper och färdigheter genom övning
- vara så utformat och förklarat med så tydliga instruktioner att kursdeltagarna förstår vad de skall göra och vilket syfte uppgiften har.

Läromedel

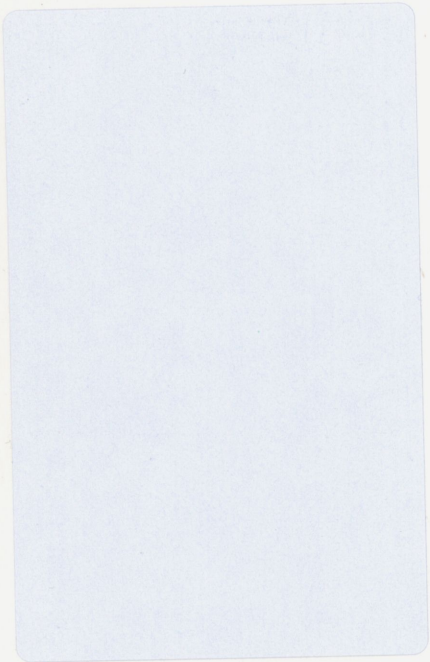
Allt material som lärare och kursdeltagare kommer överens om att använda för att nå uppställda mål, innefattas i begreppet läromedel.

Materialet skall vara varierande till sin karaktär och ge möjlighet till övning av olika färdigheter. Radio-, TV- och videomaterial bör utnyttjas. Materialet skall vara aktuellt både till innehåll och språk och vända sig till vuxna. Språket skall återge naturlig språkanvändning.

Anordnaren skall ansvara för att det finns information om och tillgång till relevant material, t ex tidningar, tidskrifter, kartor, broschy-

rer, kassetter, video, bildmaterial, läroböcker och erforderliga hjälpmedel.

Läraren skall ansvara för planering, bearbetning och viss produktion av material. Om en grundbok används, får detta inte leda till att anpassningen till deltagarnas behov åsidosätts; boken skall vid behov kompletteras och materialet sovras.

L

sfi - 91

Läroplan för grundläggande svenskundervisning för vuxna invandrare Allmän del

Läroplanen innehåller allmänna mål och riktlinjer för verksamheten samt en beskrivning av den kunskapsnivå som deltagarna skall ha uppnått efter genomgången sfi. Under rubriken Undervisningens innehåll redovisas det kunskapsstoff som deltagarna skall arbeta med och de färdigheter de skall uppnå.

Denna läroplan är en reviderad upplaga av tidigare utgivna läroplan för grund-sfi som utkom 1986.

ISBN 91-38-40410-9

ALLMÄNNA FÖRLAGET

BESTÄLLNINGAR: ALLMÄNNA FÖRLAGET, KUNDTJÄNST, 106 47 STOCKHOLM,
TEL: 08-739 96 30, FAX: 08-739 95 48.

